

Th. за $\text{rk}(\varphi)$ & $d(\varphi)$

$$\text{rk}(\varphi) + d(\varphi) = n = \dim M_{n \times 1}(F) \Leftrightarrow \text{rk} A + \dim S_0 = n$$

Th. за размерността на пр-вото от рмш. S_0 на хом. мн. с ма с матрица A .

Матрица на линейно изображение на n -мерни пространства. Действия с линейни изображения. Произведение на матрици. Умножение на детерминанти.

Def: Нека $\varphi: U \rightarrow V$ е линейно изображение, $e = (e_1, \dots, e_n)$ е базис на U , $f = (f_1, \dots, f_m)$ е базис на V . Тогава матрицата:

$$A = \begin{matrix} f_1 \\ \vdots \\ f_m \end{matrix} \begin{pmatrix} | & & | & & | \\ \varphi(e_1) & \dots & \varphi(e_j) & \dots & \varphi(e_n) \\ | & & | & & | \end{pmatrix}, \begin{matrix} \text{съставена по} \\ \text{стъбове от коор-} \\ \text{динатите на} \\ \varphi(e) = (\varphi(e_1), \dots, \varphi(e_n)) \\ \text{срещно базиса} \end{matrix}$$

f на V е нарича матрица на φ срещно базиса e на U и базиса f на V . Матрицата A на φ срещно e и f определя еднозначно

У, защото образите на базиса дават еднозначно У. Всяка матрица $A \in M_{m \times n}(F)$ е матрица на линейно изображение $F^n \rightarrow F^m$ спрямо n и m какви базиси.

Примери: 1) $\mathcal{O}: U \rightarrow V$, $\mathcal{O}(u) = 0_V$ за $\forall u \in U$ е линейно, защото $\mathcal{O}(\alpha u + \beta u') = 0_V = \alpha 0_V + \beta 0_V = \alpha \mathcal{O}(u) + \beta \mathcal{O}(u')$. Матрицата на $\mathcal{O}$ е $0_{m \times n}$ спрямо произволни базиси на U и V .

2) Диференцирането $\frac{d}{dx} : \mathbb{R}^{(n+1)}[x] = \{f \in \mathbb{R}[x] \mid \deg f \leq n\} \rightarrow \mathbb{R}^{(n)}[x]$ е линейно изображение, защото $\frac{d}{dx}(\alpha f + \beta g) = \frac{d}{dx}(\alpha f) + \frac{d}{dx}(\beta g) = \alpha \frac{d}{dx}f + \beta \frac{d}{dx}g$ за $f, g \in \mathbb{R}^{(n+1)}[x]$, $\alpha, \beta \in \mathbb{R}$.

Матрицата на $\frac{d}{dx}$ спрямо базиса $1, x, \frac{x^2}{2!}, \dots, \frac{x^n}{n!}$ на $\mathbb{R}^{(n+1)}[x]$ и базиса $1, x, \frac{x^2}{2!}, \dots, \frac{x^{n-1}}{(n-1)!}$ на $\mathbb{R}^{(n)}[x]$ е:

$$A = \begin{matrix} & \begin{matrix} | & & | & & | & & | \end{matrix} \\ \begin{matrix} | \\ \vdots \\ \frac{x^{n-1}}{(n-1)!} \end{matrix} & \begin{pmatrix} \frac{d}{dx}(1) & \frac{d}{dx}(x) & \dots & \frac{d}{dx}(\frac{x^j}{j!}) & \dots & \frac{d}{dx}(\frac{x^n}{n!}) \\ | & | & & | & & | \end{pmatrix} \end{matrix} =$$

$$\left[\frac{d}{dx} \left(\frac{x^j}{j!} \right) = \frac{j x^{j-1}}{j!} = \frac{x^{j-1}}{(j-1)!} \right]$$

$$= \begin{pmatrix} 0 & 1 & 0 & \dots & 0 \\ 0 & 0 & 1 & \dots & 0 \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ 0 & 0 & 0 & \dots & 1 \\ 0 & 0 & 0 & \dots & 0 \end{pmatrix} E_n$$

Def: Ако $\varphi: U \rightarrow U$ е линеен оператор и $e = (e_1, e_n)$ е базис на U , то $A = \begin{pmatrix} \varphi(e_1) & \varphi(e_2) & \dots & \varphi(e_n) \end{pmatrix}$ се

нарича матрицата на φ спрямо базиса e на U .

A възстановява еднозначно φ и за $\forall A \in M_{n \times n}(F)$

Замислен оператор $\varphi: F^n \rightarrow F^n$ с матрица A спрямо някакъв базис на U .

Пример: $\text{Id}: U \rightarrow U$, $\text{Id}(u) = u$ за $\forall u \in U$ е

линейно, защото $\alpha \text{Id}(u) + \beta \text{Id}(u') = \alpha u + \beta u' = \text{Id}(\alpha u + \beta u')$ за $\forall u, u' \in U$, $\forall \alpha, \beta \in F$.

Матрицата на Id спрямо произволен базис

$e = (e_1, \dots, e_n)$ на M е:

$$A = \begin{matrix} e_1 \\ \vdots \\ e_n \end{matrix} \begin{pmatrix} | & & | & & | \\ \text{Id}(e_1) & \dots & \text{Id}(e_j) & \dots & \text{Id}(e_n) \\ | & & | & & | \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 1 & 0 & & & \\ 0 & 1 & & & \\ \vdots & \vdots & \ddots & & \\ 0 & 0 & & 1 & \\ 0 & 0 & & 0 & \ddots \end{pmatrix} = E_n.$$

Def: Ако $\varphi: M \rightarrow V$ и $\psi: M \rightarrow V$ са линейни изображения, $\lambda \in F$, то $\varphi + \psi: M \rightarrow V$, $(\varphi + \psi)(u) \stackrel{\text{def}}{=} \varphi(u) + \psi(u)$, $\forall u \in M$ се нарича сума на φ и ψ , а $\lambda\varphi: M \rightarrow V$, $(\lambda\varphi)(u) := \lambda\varphi(u)$ се нарича произведение на φ с λ .

Лема: Ако $\varphi, \psi: M \rightarrow V$ са линейни изображения, $\lambda \in F$, то $\varphi + \psi: M \rightarrow V$ и $\lambda\varphi: M \rightarrow V$ са линейни изображения. ~~##~~

Док-во:

За $\forall u, u' \in M$, $\forall \alpha, \beta \in F$ имаме

$$(\varphi + \psi)(\alpha u + \beta u') \stackrel{\text{def } \varphi + \psi}{=} \varphi(\alpha u + \beta u') + \psi(\alpha u + \beta u') =$$

$$\begin{matrix} \varphi, \psi \text{ са} \\ \text{линейни} \end{matrix} \alpha \varphi(u) + \beta \varphi(u') + \alpha \psi(u) + \beta \psi(u') =$$

$$= \alpha(\varphi(u) + \psi(u)) + \beta(\varphi(u') + \psi(u')) \stackrel{\text{def } \varphi + \psi}{=} \alpha(\varphi + \psi)(u) + \beta(\varphi + \psi)(u') \text{ и } (\lambda\varphi)(\alpha u + \beta u') \stackrel{\text{def } \lambda\varphi}{=} \lambda\varphi(\alpha u + \beta u') \stackrel{\varphi \text{ е л. из.}}{=} \lambda(\alpha\varphi(u) + \beta\varphi(u'))$$

$$\begin{aligned}
 = \lambda(\alpha\psi) &= \lambda(\alpha\psi(u) + \beta\psi(u')) = (\lambda\alpha)\psi(u) + (\lambda\beta)\psi(u') = \\
 &= \lambda(\alpha\lambda)\psi(u) + (\beta\lambda)\psi(u') = \alpha[\lambda\psi(u)] + \beta[\lambda\psi(u')] = \\
 &= \lambda(\alpha\psi)(u) + \beta(\lambda\psi)(u'). \quad \text{Q.E.D.}
 \end{aligned}$$

(16.) Множество $\text{Hom}(U, V)$ на линейните изображения $U \rightarrow V$ е линейно пространство относительно определените по-горе събиране и умножение с $\lambda \in F$.

Док-во: _____

Всяка от аксиомите за линейно пр-во за $\text{Hom}(U, V)$ е от вида $\Phi_1 = \Phi_2$ за линейни изображения $\Phi_1, \Phi_2; U \rightarrow V$.

$\Phi_1 = \Phi_2 \Leftrightarrow \Phi_1(u) = \Phi_2(u)$ за $\forall u \in U$. Така че аксиомите в $\text{Hom}(U, V)$ следват от аксиомите във V след устойчивостта на двете страни в $u \in U$.

$$\begin{aligned}
 [(\psi + \varphi) + \theta](u) &= (\psi + \varphi)(u) + \theta(u) = [\psi(u) + \varphi(u)] + \\
 + \theta(u) &\stackrel{\text{асоц. на } \oplus}{=} \psi(u) + [\varphi(u) + \theta(u)] = \psi(u) + (\varphi + \theta)(u) = \\
 &= [\psi + (\varphi + \theta)](u) \text{ за } \forall u \in U \Rightarrow (\psi + \varphi) + \theta = \psi + (\varphi + \theta).
 \end{aligned}$$

Нулевият вектор на $\text{Hom}(U, V)$ е $0: U \rightarrow V$,
 $0(u) = 0_V$ за $\forall u \in U$.

Противоположното на линейно изображение
 $\varphi: U \rightarrow V$ е $-\varphi = (-1)\varphi: U \rightarrow V$. Проверка на
останалите 7 аксиоми.

Нека $\varphi: U \rightarrow V$ е линейно изображение с
 матрица $A \in M_{m \times n}(F)$ спрямо базис $e = (e_1, \dots, e_n)$
 на U и базис $f = (f_1, \dots, f_m)$ на V , а $\psi: U \rightarrow V$ е
 линейно изображение с матрица $B \in M_{m \times n}(F)$
 спрямо базисите e и f . Определяме $A+B$
 по такъв начин, че да е матрицата на
 $\varphi + \psi: U \rightarrow V$ спрямо базисите e и f .

С други думи, ~~*~~ за $\forall 1 \leq j \leq n$ искаме j -тият
 стълб на $A+B$ да се състои от координатите

$$\begin{aligned} \text{на } (\varphi + \psi)(e_j) &= \varphi(e_j) + \psi(e_j) = \sum_{s=1}^m A_{sj} f_s + \sum_{s=1}^m B_{sj} f_s = \\ &= \sum_{s=1}^m (A_{sj} + B_{sj}) f_s \text{ спрямо базиса } f = (f_1, \dots, f_m) \text{ на } \end{aligned}$$

V . Това означава, че $(A+B)_{sj} f_s = A_{sj} f_s + B_{sj} f_s$ за $\forall 1 \leq s \leq m$,

$\forall 1 \leq j \leq n$ или $A+B \in M_{m \times n}(F)$ е матрицата

$(A+B)y = Ay + By$. За $\lambda \in F$ определяме λA така, че да е матрицата ~~$A+B$~~ на $\lambda\varphi: U \rightarrow V$ спрямо базисите e и f . Това означава, че за $\forall 1 \leq j \leq n$, j -тият стълб на λA се състои от координатите на $(\lambda\varphi)(e_j) = \lambda\varphi(e_j) = \lambda\left(\sum_{s=1}^m A_{sj}f_s\right) = \sum_{s=1}^m (\lambda A_{sj})f_s$ спрямо базиса $f = (f_1, \dots, f_m)$ на V .

Опитук, за $\forall 1 \leq s \leq m$ имаме $(\lambda A)_{sj} = \lambda A_{sj}$ или умножението на матрица с число $\lambda \in F$ трябва да е покомпонентно.

(Тв.) Нека U и V са линейни пр-ва над F с $\dim U = n$, $\dim V = m$. Тогава пространството $\text{Hom}(U, V)$ на линейните изображения $U \rightarrow V$ е изоморфно на пространството $M_{m \times n}(F)$ относно покомпонентно определените събиране на матрици и умножение на матрица с число. По-точно, за произволен базис $e = (e_1, \dots, e_n)$ на U и базис $f = (f_1, \dots, f_m)$ на V съответстват

фактически от съотв. $\varphi \in \text{Hom}(U, V) \rightarrow A_\varphi \in M_{m \times n}(F)$, съпоставящо, на $\varphi \in \text{Hom}(U, V)$ матрицата $A_\varphi \in M_{m \times n}(F)$ на φ спрямо базисите e на U и f на V е

линейен изоморфизъм. В частност, $M_{m \times n}(F)$ ⁻¹²
 образува линейно пространство над F относно
 почленно събиране и умножение с $\lambda \in F$.

Док-во:

Спомогателно, че $\varphi \mapsto A_\varphi$ е взаимно еднозначно
 съответствие. Освен това, A е линейно,
 защото $A_{\alpha\varphi + \beta\psi} = A_{\alpha\varphi} + A_{\beta\psi} = \alpha A_\varphi + \beta A_\psi$ за
 $\forall \varphi, \psi \in \text{Hom}(U, V), \forall \alpha, \beta \in F$.

Def: Ако $\varphi: U \rightarrow V$ и $\psi: V \rightarrow W$ са линейни
~~изображения~~ изображения, то $\psi\varphi: U \rightarrow W$ ($(\psi\varphi)(u) = \psi(\varphi(u))$)
 за $\forall u \in U$ се нарича произведение на φ и ψ .

Лема: произведението ~~$\psi\varphi$~~ $\psi\varphi: U \rightarrow W$ на
 линейни изображения $\varphi: U \rightarrow V$ и $\psi: V \rightarrow W$ е
 линейно изображение.

Док-во:

$$\begin{aligned} \psi(\psi\varphi)(\alpha u + \beta u') &\stackrel{\text{def } \psi\varphi}{=} \psi(\varphi(\alpha u + \beta u')) \stackrel{\varphi \text{ л.н.}}{=} \\ &= \varphi(\alpha \varphi(u) + \beta \varphi(u')) \stackrel{\psi \text{ л.н.}}{=} \alpha \psi(\varphi(u)) + \beta \psi(\varphi(u')) \stackrel{\text{def } \psi\varphi}{=} \\ &= \alpha (\psi\varphi)(u) + \beta (\psi\varphi)(u') \text{ за } \forall u, u' \in U, \forall \alpha, \beta \in F. \end{aligned}$$

Свойства на произведението на линейни изображения:

1) ~~я~~ Ассоциативност: $\Theta(\Psi\Upsilon) = (\Theta\Psi)\Upsilon$ за
лин. изобр. $\Upsilon: U \rightarrow V, \Psi: V \rightarrow W, \Theta: W \rightarrow T$.

Доказ-во:

$$\begin{aligned} \text{За } u \in U &\Rightarrow [\Theta(\Psi\Upsilon)](u) = \cancel{\Theta(\Psi(\Upsilon(u)))} = \Theta(\Psi\Upsilon(u)) = \Theta(\Psi(\Upsilon(u))) = (\Theta\Psi)(\Upsilon(u)) = \\ &= [(\Theta\Psi)\Upsilon](u). \end{aligned}$$

2) Дистрибутивни закони: ~~я~~

$$\Theta(\Upsilon + \Psi) = \Theta\Upsilon + \Theta\Psi \text{ за } \Upsilon, \Psi: U \rightarrow V, \Theta: V \rightarrow W.$$

$$(\Theta + \Psi)\Upsilon = \Theta\Upsilon + \Psi\Upsilon \text{ за } \Upsilon: U \rightarrow V, \Psi, \Theta: V \rightarrow W.$$

3) $\lambda(\Psi\Upsilon) = (\lambda\Psi)\Upsilon$ за $\lambda \in F$. Да се докажеат 2) и 3)

Нека $\Upsilon: U \rightarrow V$ е линейно изображение с матрица $B \in M_{m \times n}(F)$ спрямо базиса $e = (e_1, \dots, e_n)$ на U ~~и~~ и базиса $f = (f_1, \dots, f_m)$ на V , а $\Psi: V \rightarrow W$ е линейно изображение с матрица $A \in M_{k \times m}(F)$ спрямо базиса f на V и базиса $g = (g_1, \dots, g_k)$ на W . Искаме да определим AB така, че да е матрицата на $\Psi\Upsilon: U \rightarrow W$ спрямо базиса e на U и

базиса g на W .

-14-

За $\forall 1 \leq j \leq n$, j -тият столб на AB очевидно е и g се състои от координатите на $(\Psi\varphi)(e_j) =$
 $\stackrel{\text{def } \Psi\varphi}{=} \Psi(\varphi(e_j)) \stackrel{\text{def } \varphi}{=} \Psi\left(\sum_{s=1}^m B_{sj} f_s\right) \stackrel{\Psi \text{ л. л. н.}}{=} \sum_{s=1}^m B_{sj} \Psi(f_s) \stackrel{\text{def } A}{=} \sum_{s=1}^m B_{sj} \left(\sum_{t=1}^k A_{ts} g_t\right)$
 $\stackrel{\text{свойство на матриците}}{=} \sum_{t=1}^k \left(\sum_{s=1}^m B_{sj} A_{ts}\right) g_t = \sum_{t=1}^k \left(\sum_{s=1}^m A_{ts} B_{sj}\right) g_t$
 $\stackrel{\text{свойство на матриците}}{=} \sum_{t=1}^k \left(\sum_{s=1}^m A_{ts} B_{sj}\right) g_t$

Очевидно g . С други думи, за $\forall 1 \leq j \leq n$, $\forall 1 \leq t \leq k$,
 и скане ред по столб

$$(AB)_{tj} = \sum_{s=1}^m A_{ts} B_{sj} = (A_{t1} \ A_{t2} \ \dots \ A_{ts} \ \dots \ A_{tm}) \begin{pmatrix} B_{1j} \\ B_{2j} \\ \vdots \\ B_{mj} \end{pmatrix}$$

Пример: $E_{11} = \begin{pmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 0 \end{pmatrix}$, $E_{21} = \begin{pmatrix} 0 & 0 \\ 1 & 0 \end{pmatrix}$

$$E_{11}E_{21} = \begin{pmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 0 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} 0 & 0 \\ 1 & 0 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 0 & 0 \\ 0 & 0 \end{pmatrix} = O_{2 \times 2}$$

съществуват ненулеви матрици с нулево произведение

$$E_{21}E_{11} = \begin{pmatrix} 0 & 0 \\ 1 & 0 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 0 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 0 & 0 \\ 1 & 0 \end{pmatrix} \neq O_{2 \times 2} = E_{11}E_{21} \Rightarrow$$

$\Rightarrow$ произведението на матрици не е комутативно.

От св-вата на произведението на линейни изображения следват следните св-ва на произведението

на матрици:

1) Асоциативност $(AB)C = A(BC)$ за $A \in M_{m \times n}$,

$B \in M_{n \times k}$, $C \in M_{k \times l}$.

2) Дистрибутивни закони:

$(A+B)C = AC + BC$ за $A, B \in M_{m \times n}$, $C \in M_{n \times k}$ и

$A(B+C) = AB + AC$ за $A \in M_{m \times n}$, $B, C \in M_{n \times k}$.

3) $\lambda(AB) = (\lambda A)B$ за $\lambda \in F$, $A \in M_{m \times n}$, $B \in M_{n \times k}$.